

Све песме испеване су слободним стихом, без икаквих версификационих украса и без знакова интерпункције, кроз преплитање прошлих времена са садашњим, микро простора и макро простора, појединачних судбина и усуда народа.

Занимљиво је да у готово целој овој књизи провејава притајена посвета женском бићу и женскости уопште, од персонификације Фрушке Горе као „свеже нагости младе жене“ у којој обитава „древно друштво шумских бића“, преко песама „Лептирица“, „Јелена“ и циклуса „Љубавни случај госпођице Терезе“, па све до песме „Лепиња“ и завршног 18-тог певања првог циклуса и целе збирке. Женскости дакле, оној која се у циклусима плодности и рађања обнавља, оној која је у својој податности и плодности јача и трајнија од дрчне и снажне мужевности и мушкости.

Планина као симбол трајања, она што у своја недра пригрли епохе, владаре, духовњаке и шумска бића и сви остали женски ликови у овој збирци симболизују песникову поетску и надсвесну потребу за оснаживањем трајности сећања на вољено биће, на женскост и женственост, ону која је исконска и архетипска и ону које више нема. Такође, она је и симбол очувања фрагмената историје која је оставила дубоке трагове и ране по њој и у њој, оличене у каснијим археолошким налазима и артефактима.

Јаника Печи
(извод из рецензије)

ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ РУМА

Драган Томашевић - ПОХВАЛА ФРУШКОЈ ГОРИ

Драган Томашевић

ПОХВАЛА ФРУШКОЈ ГОРИ

ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ РУМА

ДРАГАН ТОМАШЕВИЋ

ПОХВАЛА
ФРУШКОЈ ГОРИ

ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ РУМА

САВА

Словенски југ – југозапад
Додирује нас раздваја и спаја
Велика река
Китњаста огранак космичког додира
Многоводна и велика
Нежног и женског имена Сава
Запутила се у светско море
Протиче неумољиво као време
Кроз наше дивљење страх и стрепњу
У сусрет сунцу и мушкој љубави
Под зидинама Белог града
Сусретну се и загрле се
Сједињујући се у вечни брак

(In memoriam деци у Јасеновцу)
Најчешће тиха као да сања
Њој мислим теку ћилибарне сузе
На месту
Где би јој могло бити материнство
Простире се башта од људских срца
Десно ружичњак
Деветнаест хиљада црвених ружа
Лево деветнаест хиљада белих кризантема
Недужних и нежних као дечија лица
Велико људско почивалиште
Из страшног доба

**ПОХВАЛА
ФРУШКОЈ ГОРИ**

ПОХВАЛА ФРУШКОЈ ГОРИ
(Magna cum laude)

Сви сведоци дан рођења прећуткују
Требало би са дистанце
Прегледати филм времена
Препознати – ухватити тај тренутак
Ил стрпљиво прикупити сноп доказа
Утиснутих у годове
Шта год јесте лепотицу дичи младост
Непролазна

Протеже се
Од франачког Карла Великог
Све до Вука Змај Огњеног
И још даље до Данице
И до зоре новог дана

Скрајнута је у равницу Паноније

Она вреди пет планина горостасних
Дукат злата жеженога
Један више
Са дистанце боље види све што јесмо
И што нисмо
Колики смо и где јесмо – нашу децу
Нашу наду – нашу стрепњу
Грехе наше и заслуге
Страданија од Фауста и Сатане
Божја леђа
И сина му пострадалог – разапетог
Са љубављу чиста срца о њој зборим
На души ми слани грумен неке сете

1.

У видику
Као брод плови „морем“ дуж равнице
У наручју мајке земље ронили смо
Дубинама у Космосу
Посаду и товар носи
Наизменце милионима година
Од доба господњег поринућа
Незнано колико пута поднела је ремонт
Врсту судбине
Мерено еонима од рођења и трајања
Данас јесте лепотица раг excellence
Са елементима планетарне угрожености

2.

По природи је надљудско живо биће
По креацији индивидуа
Осим личне сажима крепку индивидуалност
Сатански је или божански врт – са расадником
С текућим временом у непрекидном дијалогу
По мери људској жива питома истина
Савршен доказ
Слепим глумим и неверујућим
Природни архив минулог и пропалог
Од фосилних доказа
Фрагмената и изгубљених рукотворина
Људских сојева
Силних шифара и загонетки
Рецимо о квантном и релативном
Хигсовом бозону
Људском геному
О вишку непознате материје у Васиони
И сличном

3.

Гора је магнет духовности
Скрива неки виши ниво свести
Хумана је – привлачи и окупља људе
(Нуди животни духовни и кућни праг)
Искушава нашу снагу
Способност на жртву ближњем
Носи дар радости
Смисао за видљиву и скривену лепоту
Подношење мисли о смрти и пролазности

4.

Разгранана се бели дан – свадба светла
У шар проспе
Гостољубље плаветнила
Чисто јасно као бистро дечје око
У пуноћи пред нама је – свежа нагост младе жене
Са радошћу упијамо топли додир
Живот шени пред нагошћу и лепотом
Са прозора јутром гора – напаја нам срце очи
Радост зори и бокори
Поћи ћемо напојени плавим соком и светлима
Златних руку опослити дневни наум

5.

Посматрана из даљине
Најчешће је модро-зелен њезин одраз
Непробојан и тајанствен
То бивствује живот
Шуме
Древно друштво шумских бића
Надмашује сложеношћу и бројношћу посленика
Благорођем свог учинка
Све што знамо о животу
Гора шумом обдарена надљудски је живи створ
Дар божански вишегласна музикалност
Рањива је људском руком и намером
Из похлепе
И постаће пуста голет и бујиште
Голи крши
Изазовна људска беда
Сцена ноћних креатура и авети

6.

Украс горе
Жустри људи – храброг срца
Слободари и вредници
Квалитетни
Попут вина и пшенице
У бећарцу сваког пусте кроз решето
Осим људи
Надлећу је и гнезде се
Крсташ орао шарен детлић
Соколови грличице и славуји
Узбудљива музикалност птичјег света
Приземљени – орхидеје гороцвети
Златани и модре сасе орлови нокти
Липе златне и сребрнасте

7.

Сва се смркне и нестане – сакрије се
Кад је сколи страсни облак
Кад је плоди громовима и муњама
Излије се кишним плаштом златоносним
Тад забруји и прозбори о зачећу и рођењу
Сва се стресе напије се драгоценог опијума
Усложни се у мајчинство – склоп без премца
Шаролико родитељство
Та изврсност сложености
Расадник је врту рајском
Пандан моћном океану где све ври

8.

Затрепери летњом јаром
И чини се има крила некуд лети
У небеса уздигне се
И чини се да се игра и сеири
Пред очима трепери нам лажна вода
Очас прођу непознати каравани
Изгубе се у пустињи
На врх крова црвенога коло игра
Уз бубњеве и трубаче
Све се збива у полусну – и смири се

9.

Крунише се царском круном с драгуљима
А златом је небо поспе – кад зазвони
Јесен носи
А на себи царски пурпур – опроштајни
Пропевају виногради поскочице и баладе
Раскош сипа из њедара милодаре и радости
Ко курири разносе их надалеко
И часно је бити сват
У поворци с даровима и певањем

10.

Кад се свлачи сакрије се
У копрену у маглену
Хладно небо одене се у облаке сиње ниске
Гора дрхти ветри вију
Преко ноћи обуче се у хермелин
У њем заспе
Међ ветрове и снегове снива сне

11.

Развигорац кад захуји мушки јекне
Доловима и брдима
Пробудиће нагу снену
Расанити и љубити – пробуђену

12.

Са прозора наша гора
Сабориште европејских моћних река
Панонију контролише – усмерава речне стазе
Па тај сабор напојницу
Кроз Гвоздена врата шаље
У Теслине моћне дворе
Да у сунце преобрази – и да засја
Новом југу и истоку
Да пробуди златна руна тражилаца
Из митова и легенди
Да бродове лабудове у градове беле мами
Успутнице
Да се госте бурних ноћи лепих дана
Љубазношћу и присношћу
Сјајем духа наших древних творевина
И лепотом
Наше расе новом моћи младог ума
Да Европу родитељку
Све Европе страдалницу срцем спозна
У ген прими и уз трубу да заигра

13.

Кад зазвони љубав звони
Звона кажу
Саслушај ме и воли ме – по заслуги
Људска љубав мене кали и моја је
(Сваком створу с људским ликом)
Без повода ја сам дужан
Опраштам вам с вашим знањем
Застрањења и нељудства
Духом људским милујем вас
Потиснуту људскост љубав и самилост
Све вас видим и свој род сваки кутак
Вашу душу
Грех похлепе осионост отуђеност
Све тескобе неодуме
То ме тишти и боли ме – и молим се

14.

На прсима мајке земље дуго трајем
Много памтим
Упамћено собом носим као доказ
Из наручја Васиону гледала сам
Незамисливу ту пучину – бесконачност
Ту чудесну страховиту догађајност
Бљесак светла мрак дубине
Удаљеност до бесвести за блискости
А по сродству пех минорног
Ту чудесну у потаји обожавам
И дивим се патилама древног сјаја
Део спектра невидљивог људском оку
Та чудесна куд путује то већ не знам
И тугујем у незнању

15.

На планети мајци Земљи
Пратила сам креације и ремонте
И ударце из Космоса
Затим ране зацељења
Нови живот после смене
Силна мора у којим сам окружена боравила
Уздигнућа потонућа ерозије – дејство сила
Жучни живот и лагодност и суровост постојања
Прве људе у простору – којих нема
Примитивце
Мала друштва – мисаона и духовна

16.

Гора ребро и бумеранг ломи ветрове
Јуришнике са широког брисаног простора
Ови чупају урлају и цвиле
Као помамљени музички инструменти
Од Ушћа на југ и исток
Следе ветрометни коридори
По народној кућа је насред друма
Сваки час – на вратима је неко незван
Ну кум – ни род
У налету насрће да узме и отме
Нешто наше
Треба ми вели све што видим и све што кријете
Тешко вама крвљу ћете платити
Сваки отпор
Сваку кап наше крви стоструко
Сва земља тад рикне и затутњи
Проспе се крв црвена – покрије њиве
Од крви пијана
Годинама потом тугује и цели ране

17.

Terra libera
Земљу су они изборили
Ми и Ви сте изабрали и укоренили се
Избору поговора нема
Другу земљу немамо
Слобода је у понуди
Овде је тешко до слободе
Без слободе никако
Ова земља крштена је нашом крвљу
Наш комад земље истински је трезор
Невелик али довољан
Мозаик који садржи све што је неопходно
И прошлост и будућност
С мером и памећу
Познавањем истине и тајни
Поштовањем
Мудрим поступањем и чувањем
Претећи ће наше трајање

На сцени су ветрови расејања
Расејавају народе
Мало нас је
Нужно је ојачати и корен и стабло
Народа
Пред олујним налетима
И тиква зна
Мора родити ако је прилика
Зна шта је ђубре
А шта угроженост и ризик трајања

МИРОЧ

ЛЕПТИРИЦА

Господствена нуди вина
Карловачка
Рујно бело пенушаво слатко вино
Пијте вина она даје
Ја сам пио и волео
Волели се с лепршавом
Као лептир
Нудила је полетимо у свет бели
Не услиших
Лептирица и бретела
Одлетела једног дана у свет бели
Души ми је дах узела
Љутом стрелом
Срце моје у крлетци – скочило је
Да полети – да одлети
Бол пробада бол занесе бол убија
Узалуд је узалуд је
Умивам се рујним вином
Док не клонем и не заспим
Узалуд је
У сан дође да ме љуби
Тешко мени

МИРОЧ

Не плачи мила
Матија није на тој узвисини
Неће те повредити
Његова виспреност – песников его
Он је велеградски лав
А ти иако крхка и прелепа
Уствари горска вила
На Мироч обилазним путем
Попни се
У првом тренутку
На ливади која мирише и сунча се
Заболеће те твоја устрептала
Дубока музикалност
Нехотице запеваћеш вилински
Питомо као жаморни поток
Као срна зовући лане
Као залутали хајдук
Кад Дунав види тамо доле
Људи тамошњи гласкају се
Као птице

Ако милујући косу
Сретнеш момка младог као роса
Пољуби га
Он ће знати зашто

ПОПАЦ

Ноћ је у месечевој свили
Узбудљива блудна топла летња ноћ

Периферија
Пред високом зградом мали травњак
Све делује недовршено
Сви су прозори отворени светла погашена
У окнима светлуцају тајанствена лица
Чују се шапат и пољупци
Поред мене на дасци прозора
На леђном инструменту
Гуди тиху шкрипутаву свирку
Љубавни позив непознатој
Он је црн као монах са истока
Цео травњак свира свирке се сустижу
Укрштају
Постоји неки склад својствен природи
У травњаку станује мали црни народ
Попаца
У малим подземним становима
Сваки је свирач пред својим улазом

У даљини су уличне клупе девојачки
Двоглас
Пева радосно и чежњиво
Звонким сребрастим гласовима
Пева слатку девојачку жудњу

Ноћ јењава и тамни сан нас одводи у тајанствени
Упоредни свет
Пред мојим прозором
Сад су бетон и паркинг
Осећа се кисели воњ контејнера
Нестао је мали травњак
Црни народ попаца и девојачка песма

ЈЕЛЕНА

Придошлица на кратко
Гошћа и лепотица у родбини
Савршен градски узорак
Ужива у слободном простору
Овде небо има дубину и додирне тачке
Ослања се на недалека брда
Тајна је иза тих брда – дишу искон и слобода
Радо упија чулне појаве
Опојно је
Као да се вино врти у глави
Шуми у ушима
Светли у очима
Дух дивље природе – милује свилу коже
Јежи се и узбуђује – оштрином и јасноћом
Осећаја
Узнемирује невидљива дубина
Домет виђења далеких простора
И блиско скривене провалије
Тајанствени шум
Хук невидљивог ветра
Ретки и непознати звуци и гласови
Као случајни и различити – без ритма
Питају ли нешто - не дају одговоре

Она је млади лекар стажиста
Чека је договорен посао у Америци
И једно обећање
Овде осећа неки слатки страх

Гуши је
Неразумљив јер пита – а шта пита
Намерно забацује одговоре – дужне себи
Шта ме то дави – пита се
Обећање знам – па шта

Питања су у ваздуху – одговори такође
Тренутно је слобода – уживај у томе

Изашла је у јутро дугих сенки
Плућа сама дишу дубоко
Слатки хладњикави ваздух с поленом
Природа не дангуби
Провидност је таква да свако брдо
Можеш убости кажипрстом
Неко на белом коњу час видљив час невидљив
Изненада у пуној величини искрсава сасвим близу
На тренутак стаје
Каже – добро јутро лепа девојко
Истим темпом одлази даље
Она себи изненађеној каже
Лепи су
Као лепе утваре из сна
Ко ли је то био

**ЉУБАВНИ СЛУЧАЈ
ГОСПОЋИЦЕ ТЕРЕЗЕ
(ВЕНАЦ ПЕСАМА)**

ТЕРЕЗА 1

На леђима сам пролећа
Гледам у конкавно сочиво неба
У плавет – лакирани лазур
Надреално космичко око – радознало и
Сумњиво
Под јаким белим светлом
Оно посматра делић глобалног микросвета
Два моја зелена ока
Пакетић мога тела у процвату
Равнодушно исписује – шпијунски досије
О мени невиној
И безазленој
За неку тамо космичку анализу
Нико ме ништа није питао
Само зуре и помно прате запажања
Под призором сам
Са интервентним мерама у приправности

Ја сам међутим – Тереза
Девојка *par excellence*
Сва сам у фази питања и тражења одговора
Подозревам да ме посматра
Тајна небеска лабораторија
Који су то циљеви експеримента
Ко је тајни небески експериментатор

Стоп
Можда је то којешта – уображење
Мој брат Антун каже
Откуд теби глупе мушке маштарије

ТЕРЕЗА 2

И даље лењо лешкарим
Усред мирисног травњака
Склопљених очију
Испод капака је топло и црвено
Пурпурно црвено
Дан надамном расте и појачава
Чују се звуци – нешто као певање
Разни као случајни – мени непознати
Плави небески мир – црвен
Потпуно интимне природе
Неко ми на ухо шапуће
Ти дремаш слатки девојачки сан
Не узбуђуј се то сам ја
Ја сам твој дан – нарочит и теби посвећен дан
Лично твој и непоновљив
Више сан него дан
Ослушни ја сам сажетак хиљаде мелодија
Онај тихи топли жамор – ја сам живот

ТЕРЕЗА 3

Ја сам Тереза
Већ девојка заносна и пожељна
Градски драгуљ и студент
Овде сам на древном месту мојих предака
Код деде Виктора званог Сава
И баке Ане
На старом салашарском имању
Гости смо ја и брат Антун
Антун луцкасти – ја га обожавам
Овде све мирише на нас
Све видљиво на необјашњив начин
Личи на нас
На наше ликове крв и зној

ТЕРЕЗА 4

Оно је мој деда Виктор
Звани Сава
Обновио је дедов пропали салаш
Тамо су врт и ружичњак
Кућа и стаја
У ружичњаку руке су му у послу
Повремено погледа на моју страну
Мој телефон из мајчине душице
Гласка се као гладан птић – упорно
Ућуткаћу га
Неко дозива Ви Ви Ви
Личи на позив упозорења
Као да моли
Знам ја да сам на пашњаку
Мноштво крава и инсеката
Гледам расејано сав тај простор
Почиње да ми се врти у глави
Да се уздиже пут неба

Да то није шашави Шагал
Заметнуо своју игру
Небеских крава – и жена са музлицама
Тамо горе у вртлог
Неко је протутњао на белом коњу
И изгубио се – сањарија

ТЕРЕЗА 5

Време је да се пренем
Пробудим из сањарења – устајем
Дан на свој начин подиже звучност
На корак-два хрпица пегавог паперја
Гнездо у трави
Осетивши да се примичем – зевају три жута кљуна
Гладни су ишчекују мајку
Ено узлеће крилата ћубица
Губи се у плаветнилу
Лепрша и узлеће вертикално
Једва видљива – крилима даје ритам
Пева раздрагано своје кратке строфе
Мајушним грленим инструментом
Умилно али јасно
Као да је химна радости
Живот је одавно научио да пева

ТЕРЕЗА 6

Тамо је салашарско гробље
Поред језерца живе воде
Зове се Терезино око - Терезина звезда
Узбуђена сам
Тереза је моја прабака
Споменик јој је као бели лабуд
Она је бела нимфа – најада
Очи су јој биле зелене
Као језерце живе воде
Легенда каже – настало уочи дана
Њеног рођења
Летње ноћи у поноћ
На Викторово салашарско имање
Небо пољуби земљу – звездом падалицом
Оста округла дубока јама
Која се испуни чистом живом водом
Што се прелива и отиче
Сутрадан у подне Марија роди – женско дете
Т е р е з у
Ја носим њено име
Кажу лик и нарав
У своје време била је лафица и лепотица
Пољубила сам тај бели лик
Узбудила се
И не знам зашто загрлила и заплакала

БРЕЖУЉАК СВЕТОГ ГЕОРГИЈА

Војводство српско – Војводина
Од три листа црне земље
Разастрта лесним гредама заравнима
Сурдучима динама и поводњима
До главчина кално – тешко и масно
Трсило се
Јакима и слабима да буде дом
С променљивом срећом
Насртајима и крвљу војника и граничара
Дичило се трудноћом и ширином
Вавилоном разнородних корена и говора

На брежуљку величине шубаре
Изнад црквених двери
Свети Георгије с коња
Копљем пробада огњену аждаху
Двеста тридесет година
У доследном чувању двери
Ко у храм улази и излази
Источније Калварија са три распећа
На рукотвореном узвишењу
Праг су степенице
Стазом мученика – пресахла је литија верних
Из страха су отишли
Да им се зло – злом не врати

Са брдашца храмовног дома
Најтврђи у души и вери
Отпорници потуђења и губљења

С чуђењем и потајно мотре
Поредак и ритмове ужурбаног одласка
Већинског суседства
Налик јесењем поретку у лету ждралова
Клокоћу точкови – губе се у видном пољу
Ћутке тмурно – можда повратно
Ноћи су потпуно глуве
Дани аветно празни
Из даљине тутњи
Све су ближе
Неизвесност стрепња и нада
Чини се слобода грми

ДОЂОШИ

С наговештајем пролећа
Стигли су крцати задимљени
Дрвени возови
Југ је стигао далеко на север
На понтонима преко велике воде
Пред земљом без почетка и краја
Читав један мали јужњачки народ
Напучио је шест стотина домова
Испуњених ваздухом мирисима и
Духовима
Оних што су отишли на далеки северозапад

Личили су на димљену рибу
Упалих очију и образа
Збуњени и са буљцима деце
Ћутљиви и зачуђени
Геометријским поретком ствари
Шта је то све
Шта је то све што чини један дом
И шта чему служи
Велико по варошки постројено село
Оскудица слободног простора
По строгом плану уређен унутрашњи простор
Нека свеprisутна господственост
Помислили су
Бог је решио да нас нечему поучи
Не смемо се уплашити учења
Бог нам је дао децу

Свети брежуљак питао се
Ко су ови дошљаци
Шарена маса ратом запала у крајњу беду
Потомци погинулих у четири рата за слободу
Породице ратне сирочади
Борци логораши избеглице
Домаћини убогих имања с породом
Надничари дрвосече рабације
Дрводеље тесари – мајстори кућа чатмара
Дунђери палири ковачи поткивачи
Бунарџије лимари – мајстори за лимене
Посуде и шпорете
Ужари абације – народних одела
Казанџије шљивари ракијаши
Воденичари клесари камена воденичних
И тоцила и брусева
Мајстори за косе српове и алате
Колари качари косци копачи жетвари
Грнчари црепуљари чобани козари
Овчари говедари преље ткаље ћилимарке
Везиље музиље и млекарице и баштовани

Брежани су закључили
Народ је наш засад нас мимоилазе
У храм не улазе
Кад нас време зближи и споји
И нађемо се заједно пред олтаром
Бићемо једно

Сви живи и присутни
Поднели су тешку и мучну школу
Обнове друштва присилом

Мобилизацијом великим радом
Простим средствима
Раднима акцијама младих
Сибином полетом

УЧИТЕЉИЦА

У селу дођоша превалили су
Пут сазнања
Упознали црну земљу – стигли до белог
Хлеба
Учинили су корак више и даље
Захваћени трим мирнодопским револуцијама
Образовном културном и социјалном
Револуције њихова процватна живахност
У пуном су замаху
Препуно је тамнооке вижљасте
И лепушкасте младежи
Стасале и оне у стасавану
Моме момци ђаци матуранти и студенти
Приступила је мода
Имитативна – она из поткултуре запада
У одевању фризирању – истицању личности
У музици плесовима игранкама и корзоу
У биоскопу на утакмицама
Гледању на супротни пол
Приступу заљубљивању и љубави
Освојена слобода
Потиснут или скрајнут женски стид
Одржаване су аматерске драмске приредбе
Понекад концерти професионалаца
Вашари и сеоске славе слетови и смотре

Септембар у селу дођоша – у учитељски колектив
Стигла је из вароши са севера
На прво сеоско запослење – учитељица Тереза
Госпођица – по лепоти северна вила
Има савршену девојачку појаву
Плаво – плаво смеђу бујну косу
Савршено мало издужено лице
Крупне и зелене очи
Диван осмех са нискама повећих
Идеално сложених зуба
Женствен заразно узбудљив глас
И виолину
У њеним рукама чаробну
Она је салашарско варошки издана
Егзотично јединствен
Изблиза виђена
Изазива сјај у очима и спонтан уздах
Рекла је – хвала колега на лепом пријему
Какав је овде свет – и деца моји ђаци
Не брините колегинице – вама ће се обрадовати
Од срца
Пријемчиви су и бистри
Родитељи су им млади и добре воље
Једино се припазите ако сте заљубљиве
Природе
Од овадашњих момака веома су предузимљиви

СЕДМИЦА КЕЦ

Господствено држање
Налагало је уздржаност и пристојност
Бројних кандидата за удварање
Лепој паметној и речитој учитељици
Чувала се погрешних авантура
Свесно и подсвесно прижељкивала је
Кандидата за заљубљивање и за љубав
Достојног – сматрала је да има леп
Девојачки капитал
„За тај догађај живота“
У њеном карактеру и темпераменту
Слободу у избору – сматрала је за
Апсолутну вредност
По цену грешке у избору
Одлучна да она бира
Чекала је и помно се надала
„Он ће искрснути изненада“

Једног дана
Шапнула је себи – господе
Овај је као Микеланђелов Давид
И тгрла се
Можда је обичан простак
Узнемирена од радозналости
Пожелела је да га поново види изблиза
Сазнала је на свој начин – ко је Он
Службеник у општини – свршени матурант
Запрепастила се и грубо разочарала

Сазнавши да је ожењен – да са супругом
Има шесторо женске деце бар
Једна од њих је њен ђак
Збунила се и уплашила саме себе
Видела га је изблиза – диван мушки лик
Са прелепим зифт црним наусницама
Претрнула је од помисли на пољубац
Очи тамне и дубоке
Разговарао је са другаром
(Мелодија мушког гласа из њеног сна)
Сазнала је да је притајени женскоарош
Пријатељи га зову Лепи Брка
Повређени и мрзећи „Седмица Кец“

Сујеверна сам – али за мене је ово велика увреда
Морам га се одрећи
Не верујем да ћу то учинити
Важно је да он ништа не слути

ПИСМО

Лепом Брки
Мили мој – заувек си у мом срцу ма шта се десило
Наш судбоносни сусрет букнуо је у љубавни пожар
Силан и видљив са свих страна
Нико се није усудио да му приђе
Нас двоје две снажне личности
Разбуктали смо се до границе трагичног
Једва препознајући себе
То је било утапање од врха до дна
Кад смо прогледали не сећам се
Али јесмо
Преплавила су нас
Осећања дивна али дубока и истинита

Спознала сам где се крије женска телесност
Спустила сам се до своје тајне без страха
Желела сам да се љубав обистини
Сад носим плод и срећна сам и стрепим

Син је
Родићу сина – он је мој син само мој
С љубављу ћу дочекати прворођенца
Однеговати га подићи и школовати
(Без тебе Седмицо Кеџ)
Ти си везан у сопствени чвор
Ја у твој чвор нећу
Имам право на свој избор и слободу

Хоћу свог сина за себе
Имаће лепе зелене очи
Лепотом и стасом на оца
Паметан као бог
А ја ћу бити поносна мајка
Нека судбина послуша моје срце

Мили
И овог тренутка те бескрајно желим и волим
Оставићу те без твог знања – морам
Склонићу се од тебе у велику варош
Хоћу да будем друкчија боља образованија
И паметнија
Зато мили мој ово писмо никад нећеш добити
Остајем доживотна тајна
Опрости као што бог опрашта грешнима

БАКА

ЛЕПИЊА

Наша бака сувоњава од година
Раном зором
Будила је живи огањ – на огњишту
Замесила грудву хлеба
У наћвама
Покривеног ушушканог
Оставила да оживи да порасте
Нараслога на лопару с обе руке размесила
Да хлеб буде
Пекла би га на камен – плочи
Огњишници
Печеног би загрлила с обе руке
Повијеног у чист пешкир
Попела би на сандук – наћвар
Наслонила да одмори
Ту округлу жуто-смеђу лепињицу
Витку меку и велику

Још смо снени умивени поранили
Скупили се око баке
Ситни крупни – они дрчни и пилећи
Бака узме прекрсти се и пољуби
Благослови
Сваком тутне по рукохват
Те мирисне хлебне душе
Из дрхтаве руке баке
Комад нађе гладна уста
Те дивоте од мириса и топлоте
Жаморимо као јато гладних птића

Милују нас очи баке – опомињу
Оне нежне и сићушне помилује и помази
Пољуби им жврк темена

АНЕКС

ДАНИЦА

С вечери рано и ниско
Улево
Од мог северног погледа
Гледалац у небу
Гледа плаво зелено белу сетру
Живахну и ендемичну – једну од девет
Сирмијум – његову земну гробницу
Реку и мост

Венера Вечерња звезда
С маском светлости
Приказује се у туђем светлу
Швиндлер звезда
Умиљата за романтичне очи
Сестра за узврат
Фантастичном градацијом
Мозгова и очију мотри околни свет
Празнину којом плови
И своју муку мучи
Истовремено сурово и нежно
Све што је родила
Да сахрани мора – и да роди

Да иронише и да се фолира
Сопственим генијем и амбицијом
Да кад тад – можда сутра
Овлада Универзумом
Да то обави брзином

Пре него Универзум схвати
Шта се десило
Зар неко и нешто може
Да је не воли такву
Упркос беспризорним силама
Које владају
Сестра Вечерња звезда
С температуром болесника
Сјајна и анемична врти се около
Узор сестру уходи и прати
Љубимицу сунца
Свесну протока и пролазности
Једину плаву и заљубљену
У Млечни пут

Кад год осети да је претерала – згрешила
Укључи сигурносни систем
Прелиста сопствену историју
Сети се моћних диносаура
Вирозна пандемична Дама

ТУРСКА БАРА

Уобичајено а сигурније
Пешачити ноћу прашњавим путевима
Младости
Запад је бледи акварел заласка
Високо осињак просутих златника
Онуда је прошао освајач неба
Земљом легије освајача и господара
Света
Римски цар победник варвара
У Риму прославља тријумф
Из раскошне поворке баца злато
У присутни римски плебс
Док у заносу узвикују цареве име

Испред све ближе као са неба
Сипа врева нељудских гласова
Препознајем узрок
Ближим се великој бари – званој
Турска бара
Кључа у заносу жабљи концерт
Свадбена песма мужјака њихова је
Пролетња ноћ
Узбудљиво је и сулудо

Подилази ме необична језа
Истинито предање каже
Једном давно пред Аустроугарима
Сатерани у бару су упали турски коњаници

Надајући се спасу
Прогутало их је живо блато
Ту су заувек
Можда је врева њихов вапај
Или им се живот накнадно руга

ВЕЛИКИ СЛИКАНИ ПЕХАР

Тих десетак кућа плетара
Са блатним премазом
На малом платоу
Са жестоком намером прогутао је
Пламен пожара
Нестале су у једном дану
(Колико данас у пламену су стотине села
Диљем познатог света)

О људима из села плетара
Има томе око седам хиљада година
О њиховој судбини не знамо ништа
Знамо Повратка није било
На откривеним подовима
Несагорљива ломна керамика
Речита и узбудљива
На једном поду Он
Окружен мање вредним а сличним
Велики керамички Сликани пехар
Окренут наглавачке
Са шупљом округлом стопом
Дело врхунског мајстора керамике
Творац је свештеник Сунца – маг жрец и врач
Уметник – сликар симбола

Импозантна посуда
Облика широко отвореног цвета
Црвеним пигментом осликана споља и

Изнутра

У срцу посуде је слика – медаљон симбола
Овећи круг крстом подељен на четири поља
У пољима четири рогља окренута у средиште
Ободом три диска Сунца – на дневној путањи
Споља укосо изведене снажно и уједињено
Траке са витичастим украсима
Упућују у бесконачно и заталасано

Васкрсли пехар

Лепотом и елеганцијом мами дивљење
Сачувао је нешто од древног сјаја
Савршеност и елеганцију у потпуности

П.С. погледати:

1. Завичајни музеј Рума; Зборник V 2005.
2. Предраг Медовић;
Војводина у праисторији од Неандерталаца
до Келта
Платонеум, Нови Сад 2006.

ВЕЛИКА МАГИЈА

(Мобилни и остале магичне кутије)

Задесила нас је Велика магија
Планетарних размера
Једна магична природна загонетка
У поседу великих магова
Оживљена науком и технологијом
Кренула је у освајање познатог света

Можда је то „љубав на први поглед“
С игрицом у пробној понуди
„Сви смо ми велика и мала деца“
Заљубили смо се слепо и на пречац
Безнадежно безусловно и безгранично
Велика магија – богиња је свих магија
Револуционарни догађај
Из маште маштовњака
Математичка игранка
На отвореном и у затвореном простору

Брзином светлости
Крећу се безбројни нечујни и невидљиви
Духови живих људи
Та фантастична мисаона текућина
У давнини били су то духови покојника
„Живот и смрт сад су једно“
Промена је невероватна
Истинита
У тој ствари недодирљивих нема

Сад је свака личност - лик на клик

Доступан свакој шуши

Свакој наизглед префињеној

Сили и моћи

Неслућеној могућности употребе

Наше мале – личне магије

Обухваћене су мрежом Великих магова

У мрежи смо ситна браћо

Као рибе

Мада

Свака батина има два краја – Аха

КЛЕТВА

Небо над њима је без посредника

У небу соко

Гони дивљег голуба

Понеког и именом зову Голуб

Небо је дању блистави сафир

Ноћу злати се Млечни пут

Одједном изнад највишег чота

Дође црно и дивље

Сручи се на њих – наста пакао

Урла и пролама се подивљало небо

У тами цепа у гори дрвеће

Би што би и разиђе се

Гледају они крсте се

О Боже шта нам то учини

Ако си бог ниси морао

Неко лелекну

О Витомире оба ти ока – што нас слага

Обећао си

Одбранићеш нас од силе небеске

Са псима лајао – лажове један

С коњима довека траву пасео

С људима се не мешао

18.

Сви сведоци дан рођења прећуткују
Требало би са дистанце
Прегледати филм времена
Препознати – ухватити тај тренутак
Ил стрпљиво прикупити сноп доказа
Утиснутих у годове
Шта год јесте лепотицу дичи младост
Непролазна
Протеже се
Од франачког Карла Великога
Све до Вука Змај Огњеног
И још даље до Данице
И до зоре новог дана

Скрајнута је у равницу Паноније

Она вреди пет планина горостасних
Дукат злата жеженога
Један више
Са дистанце боље види све што јесмо
И што нисмо
Колики смо и где јесмо – нашу децу
Нашу наду – нашу стрепњу
Грехе наше и заслуге
Страданија од Фауста и Сатане
Божја леђа
И сина му пострадалог – разапетог
Са љубављу чиста срца о њој зборим
На души ми слани грумен неке сете

Рођен сам 10.05.1933. године, пре поднева, у кући домаћина Рада Томашевића и Крстиње, од мајке Милице и оца Милана, Радовог најстаријег сина – мушка беба и најстарији унук, у селу Селишту, у имућној сељачкој породици. Селиште је на југозападу Србије, на југоисточним обронцима Копаоника, у близини реке Топлице и вароши Куршумлије. У средњем веку, та варош звала се Топлица, па Бела Црква, а Турци су је назвали Куршумлија јер су од олова којим су биле покривене две цркве, чији је ктитор био Стефан Немања, изливали куршуме.

Наречени Немања у своје време владао је као удеони кнез (на основу поделе власти са преостала три брата, у српским земљама). Владао је источним делом српских земаља: Топлицом, Дубочицом и Рекама, са седиштем у Топлици, касније Белој Цркви. Имао је дрвени кнежевски двор.

Овде је као Ктитор подигао своју прву задужбину – маузолеј, манастир Светог Николе и такозвану женску Маријину цркву. Касније је, зна се, ујединио српске земље од Ниша до Котора, као Велики жупан Рашке.

У раном детињству растао сам уз скуте и у крилу моје баке Крстиње. Пред други светски рат десио се преокрет, отац се одделио од свог оца Рада и фамилије, настало је сиромаштво а ускоро и рат.

Бак првак постао сам у јесен 1940. године а из рата изађох у слободу као истраумирани дванаестогодишњак, са прележане две тешке ратне болести. Године 1945. прва селидба у пролеће у Нову Пазову а на јесен исте године у Ратково у Бачкој, на средокраћу пруге Нови Сад – Сомбор. Наредних 18 година провео сам у Раткову, у свом родитељском дому.

Ове велике сеобе и промене били су догађаји из фантазије у мојој глави, души и машти. Све ми је било ново и крајње необично у позитивном смислу.

Школујем се у Раткову, у тада Нижој гимназији с малом матуrom. Школовање настављам у лепом граду Сомбору, граду институција културе, центру средњошколског образовања са десетак средњих школа, граду пуном младости, лепоте и љубави. Времена нису лака али су пуна радости и ентузијазма, књига, глава и душа жељних и жедних знања. Тамо је и велика матура и то је најлепши период мог личног живота.

Враћам се кући, сада већ одрастао млад човек и наредних неколико година радим у Раткову – нова су времена, заносе ме младост и живот. Следи нова сеоба у Нову Пазову. Настављам школовање на Вишој педагошкој школи у Београду а по њеном завршетку, 1966. запошљавам се у ОШ „Душан Јерковић“ у Буђановцима.

Ожењен, са супругом у Буђановцима, живим и радим наредних 25 година. Најпре радим у настави а затим дуго и као директор школе. Волео сам струку, наставу и позив наставника. Изузетно сам ценио даровите ученике и са њима сам радио такмичарске програме из покрета „Наука младима“. Такмичари из наше школе освајали су прва места на општинским и покрајинским такмичењима а узели су учешће и на такмичењима тада савезног нивоа. Били су носиоци златних, сребрних и бронзаних медаља, на понос школе, њих и њихових родитеља. Многи од њих су касније завршили високе школе.

Године 1991. прелазим у Руму у ОШ „Душан Јерковић“, где радим у настави у наредних пет година. Пензионисан сам 1996. године. Од 1984. године живим у Руми са супругом, у насељу Тивол са свакодневним погледом на лепотицу Фрушку Гору.

О мојим ваншколским занимањима – бављењима

Од почетка седамдесетих година па до половине осамдесетих, у сваком погледу активно и аматерски, бавио сам се археологијом. Много свог слободног времена провео сам на терену трагајући и откривајући археолошке локалитете који потичу из свих епоха, од времена када су људи почели да граде насеља у којима ће боравити у дужем временском периоду а чији се остаци на терену могу препознати као археолошки локалитети. Ово интересовање следи из моје природне склоности за историју.

Срем је права археолошка ризница, почев од раног неолита па редом доба употребе бакра, бронзаног доба и доба употребе гвожђа, што до појаве Римљана на овом простору спада у праисторију. На овом простору углавном су припадници Винчански неолићани, археолози кажу 1000 година мирног суживота разних неолићана, без ратова. Као припадници доба употребе гвожђа овде су присутни ратнички расположени Келти-Скордисци и Илири. С њима престаје праисторија.

Долазе цивилизовани војници Римског царства и од тада је на овом терену присутна римска археологија са тековинама које доноси градска цивилизација.

Победом над Илирима и Келтима који су староседеоци Срема, ова област за Римљане је стратешки важно подручје. Успоставља се тзв. Дунавски лимес – граница на Дунаву наспрам варвара који стално вребају и повремено упадају у богати Срем. Лимес чине утврђења на левој обали Дунава, Bononija Malata (Баноштор), Suzum (Петроварадин), Acumincum (Стари Сланкамен), Rittium (Белегиш), Burgena (Нови Бановци) и Taurunum (Земун).

Кроз средиште Срема пролази Via Militaris, главни копнени пут од Рима до Босфора, на важном и веома богатом

источном делу римског царства, који је изложен сталним нападима покорених околних народа.

Сакупљам археолошки материјал на препознатим локалитетима, отоме правим забелешке и већ на терену вршим селекцију, јер, не сме се нагомилавати безвредни материјал. Све то код куће још једном прегледам и безвредно одбацама. Ако је потребно, сакупљени материјал се потапа у одређене хемикалије да се ослободи од наталожених чврстих наслага, пере се и чисти а потом и суши. Ако су у питању керамичке посуде у крхотинама, покушава се њихова реконструкција лепковима и гипсом.

У збирци коју сам постепено оформио било је 70 реконструисаних посуда од керамике. Збирка је временом нарасла на више од две хиљаде археолошких предмета који задовољавају критеријуме неопходне да добију третман музеолошких експоната.

Ова збирка садржи експонате са два важна неолитска локалитета: Бунарина и Турске баре. Остале праисторијске локалитете не бих набрајао. По броју експоната укупно преовлађује римски материјал прикупљен са десетак локалитета. Углавном су то била пољска имања звана Виле рустике, крупни поседи чији су поседници углавном домаћи романизовани староседеоци који су стекли дипломе римских грађана, патрицији, ратни ветерани и богати слободни грађани. Поседници живе у градовима, на имањима су робови, надничари и управник са особљем.

Прикупљени археолошки материјал представљају украсни предмети од бронзе, бакра, стакла; обредни од олова, стакла или fine керамике. Затим бројне монете од бронзе, бакра или сребра, бројни гвоздени пољопривредни алати, оружје, ножеви и слично.

Ова збирка, иако је само аматерска, од археолога је, по садржају високо оцењена. Са 2000 археолошких предмета завршила је као Поклон збирка у Завичајном музеју у Руми и

заштићена је како закон налаже.

У њој се налазе и два раритетна предмета: Велики сликани пехар из неолита – уникат у својој врсти “Римска опека на којој су пре печења грчким алфавитом урезани ранохришћански симболи, Христогорам и Алфа и Омега”. У археологији није забележен такав случај. У гробницама богатих покојника забележени су сликани или уклесани симболи истог садржаја, као и у неким црквама.

Нужно је да нагласим да упоредо са прикупљањем артефаката и њиховог сређивања, бавио сам се интензивно и археолошком литературом Србије и Југославије. Исту штампају Музеји, Институт и Академије наука.

Посећујем све археолошке музејске поставке: У Народном музеју, Музеју Војводине, Сремској Митровици, Вуковару, Загребу, Сплиту, Пули и Завичајном музеју у Руми.

Са експонатима из збирке учествујем више пута на архео.изложбама у Завичајном музеју Рума, а на великој изложби „Праисторија на тлу Војводине“ одржаној у Музеју Војводине, такође учествујем са експонатима из Збирке. Више пута, а у вези са појединим одабраним експонатима, сарађујем са познатим археолозима у овим институцијама.

Драган Томашевић

БИБЛИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Збирке песама – самостална издања:

1. Још једном јесен – Сремске новине, 1988. Сремска Митровица
2. Седам Влашића – Сремпублик, 1993. Београд
3. Златни чвор – Апостроф, 1995. Београд
4. Господин Пан Панонски – Градска библиотека, 1999. Рума
5. Кумови звезде Данице – Градска библиотека, 2008. Рума
6. Коцкице изгубљеног мозаика – Градска библиотека, 2009. Рума
7. Шафранов цвет – Српска књига М, 2018. Рума

Зборници:

1. Речник судбине – Зборник радова румских песника, Библиофил, 2002. Рума
2. Неусахли ђерам – Зборник радова писаца Књиж. заједнице Фрушка Гора, Српска књига М, 2016. Рума
3. Сремски случајеви – Зборник радова писаца Књиж. заједнице Фрушка Гора, Српска Књига М, 2017. Рума
4. Дамаром ти пишем – Зборник радова писаца Књиж. заједнице Фрушка Гора, Српска књига М, 2018. Рума
5. Крилате руже љубави – Избор из љубавног стваралаштва просветних радника, Просветни преглед, 2004. Београд

Археологија:

1. Буђановци од најстаријих људских култура до XIV века, Монографија, 1984. Буђановци
2. Бунарине – Винчански локалитет код Буђановаца,

- Билтен бр.10 Аматерске музеолошке секције Југозападне Бачке, 1977. Бачка Паланка
3. Турска бара код Брестача, насеље Сопотско-ленђелске културне групе, Зборник V, Завичајни музеј Рума, 2005. Рума
 4. Ситаровци на Умци код Буђановаца, Зборник VI, Завичајни музеј Рума, 2009. Рума

ПОХВАЛА ТРАЈАЊУ

Пред нама је нова збирка песама румског песника, просветног радника у пензији и, на овим просторима, познатог и признатог археолога аматера, са великим и јединственим открићима у археологији, Драгана Томашевића, под називом „Похвала Фрушкој Гори“. Изнедрена у позној ствараочевој 88-ој години, као осма самостална збирка поезије, кроз ове поновљене осмице доноси нам занимљиву симболику. Дакле две осмице од живота и једна од поезије резултат су ствараачеве личне крепкости и дуговечности, симболи су среће код Кинеза; осмица је свети број у хришћанству, представља бесконачност времена и бесмртност душе. Положена водоравно осмица и визуелно симболизује бесконачност, дакле трајност трајања.

Управо то и јесте централна тема, лајтмотив поезије песника Драгана Томашевића у књизи „Похвала Фрушкој Гори“. Почев од насловне поеме у чак 18 певања од којих се последње појављује као завршно певање у књизи и тиме на ефектан начин заокружује збирку, песник пева о „лепотици коју дичи младост непролазна“ и пореди је са живим људским бићем приписујући јој бременитост материнства након излива страшног облака; преко циклуса „Мироч“ у којем доминирају мотиви девојачке жудње, чежње и наговештаја љубави; до трајности сопствених сећања на живот и атмосферу малог послератног града у који стиже нова учитељица „пакетић тела у процвату“ у циклусу „Љубавни случај госпођице Терезе“ и све тако до циклуса од једне песме „Бака“, песник вештим поступком сажимања временских епоха и догађаја онеобичава и везује у трајност свој садашњи тренутак коме прети нестајање.

Све песме испеване су слободним стихом, без икаквих версификационих украса и без знакова интерпункције, кроз преплитање прошлих времена са садашњим, микро простора и макро простора, појединачних судбина и усуда народа.

Занимљиво је да у готово целој овој књизи провејава притајена посвета женском бићу и женскости уопште, од персонификације Фрушке Горе као „свеже нагости младе жене“ у којој обитава „дрвно друштво шумских бића“, преко песама „Лептирица“, „Јелена“ и циклуса „Љубавни случај госпођице Терезе“, па све до песме „Лепиња“ и завршног 18-тог певања првог циклуса и целе збирке. Женскости дакле, оној која се у циклусима плодности и рађања обнавља, оној која је у својој податности и плодности јача и трајнија од дрчне и снажне мужевности и мушкости.

Поетска и уопште уметничка инспирација углавном потиче из области човековог подсвесног или надсвесног искуства и активности, која се преплиће са оном свакодневном свесном и зато, с пијететом помињем и песников лични губитак вољене жене са којом је провео највећи део својих година, а што је, неминовно, оставило огроман печат и на његовом поетском промишљању и делу.

Рекао бих да је, гледајући свакодневно, са прозора свога стана Фрушку Гору, како се протеже „од Франачког Карла Великога“...све до звезде Данице и даље, дакле у бесконачност и трајност; и пребирући по сетним успоменама на сретне дане младости, песник је, можда и несвесно, све време исписивао посвету својој драгој које више нема.

Планина као симбол трајања, она што у своја недра пригрли епохе, владаре, духовњаке и шумска бића и сви остали женски ликови у овој збирци симболизују песникову поетску и надсвесну потребу за оснаживањем трајности сећања на вољено биће, на женскост и женственост, ону која је исконска и архетипска и ону које више нема. Такође, она је и симбол очувања фрагмената историје која је оставила дубоке трагове и ране по њој и у њој, оличене у каснијим археолошким налазима и артефактима.

Отуда и „слани грумен неке сете“ преостао из исцурелог Панонског мора, отуда и широки поглед кроз трајање „из

наручја Васионе“, отуда и „небо пољуби земљу звездом падалицом“.

Похвалу оној која је запамтила путеве и царева Римске, владаре Европејске, бомбе „милосрдне“ и клетве тако „усрећених“, затвара 18-то и прво певање из насловног циклуса чиме се управо исписује она хоризонтална осмица, осме по реду књиге Драгана Томашевића, осмица трајања у времену, простору, бескрају. Нека тако и буде.

Јаника Печи, књижевник

САДРЖАЈ:

САВА	5
----------------	---

**ПОХВАЛА
ФРУШКОЈ ГОРИ**

ПОХВАЛА ФРУШКОЈ ГОРИ (Magna cum laude)	9
1.	10
2.	11
3.	12
4.	13
5.	14
6.	15
7.	16
8.	17
9.	18
10.	19
11.	20
12.	21
13.	22
14.	23
15.	24
16.	25
17.	26

МИРОЧ

ЛЕПТИРИЦА	29
МИРОЧ	30
ПОПАЦ	31
ЈЕЛЕНА	33

**ЉУБАВНИ СЛУЧАЈ
ГОСПОЋИЦЕ ТЕРЕЗЕ
(ВЕНАЦ ПЕСАМА)**

ТЕРЕЗА 1	37
ТЕРЕЗА 2	38
ТЕРЕЗА 3	39
ТЕРЕЗА 4	40
ТЕРЕЗА 5	41
ТЕРЕЗА 6	42
БРЕЖУЉАК СВЕТОГ ГЕОРГИЈА	43
ДОЂОШИ	45
УЧИТЕЉИЦА	48
СЕДМИЦА КЕЦ	50
ПИСМО	52

БАКА

ЛЕПИЊА	57
------------------	----

АНЕКС

ДАНИЦА	61
ТУРСКА БАРА	63
ВЕЛИКИ СЛИКАНИ ПЕХАР	65
ВЕЛИКА МАГИЈА	67
КЛЕТВА	69
18.	70

БИБЛИОГРАФСКИ ПОДАЦИ	79
ПОХВАЛА ТРАЈАЊУ	81

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.163.41-14

ТОМАШЕВИЋ, Драган, 1933-

Похвала Фрушкој гори / Драган Томашевић. -
Рума : Завичајни музеј Рума, 2020 (Рума : Типограф)
91 стр.; 21 cm

Тираж 100

ISBN 978-86-85199-25-7
COBISS.SR-ID 22878473

Издавач
ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ РУМА

За издавача
БРАНИСЛАВА КОЊЕВИЋ

Рецензент
ЈАНИКА ПЕЧИ

Лектор и коректор
ЈАНИКА ПЕЧИ

Насловна страна
ЛЕНЂЕЛСКИ ПЕХАР ИЗ БРЕСТАЧА
(Збирка Драгана Томашевића
Легат у Завичајном музеју Рума)

Штампа
ТИПОГРАФ РУМА